

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE S.H.S.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

List izhaja 1. in 15. v mesecu. — Posamezna številka 1 Din./Naročnina mesečno 2 Din. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravišтво v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Nadpregledi začasnih invalidov.

Po členu 51 invalidskega zakona se začasni invalidi (oni, ki jim je invalidnost priznana samo začasno za gotovo dobo) pregledujejo vsako leto potom rekrutnih komisij. Rekrutne komisije ali pri nas običajno nazvane »naborne komisije«, pregledujejo vsako leto spomladi mladeniče vojaške novince in med njimi sedaj tudi začasne invalide. Ker je bila ta določba sprejeta šele z novim invalidskim zakonom, so se letos prvič predstavili nabornim komisijam tudi začasni invalidi.

Toda veliko jih ni vedelo za to določbo, pa so izostali. Sicer je vojni okrug pozival k pregledu na podlagi seznamov predloženih od občin, toda občine niso imele točnega staleža začasnih invalidov, pa so jih pretežno večino izpustile.

Rekrutne komisije so nekaj začasnih invalidov pregledale, veliko pa so jih tudi zavrnile. Pretežna večina začasnih invalidov je ostala nepregledana. Kaj hočejo torej dotični? Še eno leto čakati brez vseh invalidskih pravic ne morejo.

Oblastni odbor je v tej zadevi že posredoval. Obrnil se je na ljubljanski vojni okrug ter se pritožil proti zavračanju invalidov od rekrutnih komisij, ki morajo po gori navedenem članu pregledati začasne invalide.

Vojni okrug je odgovoril, da morajo imeti začasni invalidi, ko se predstavijo rekrutni komisiji v rokah poleg invalidskega uverjenja tudi odločbe pristojnih sodišč, da jim je priznana invalidnost.

Taki invalidi, ki so došli brez sodnih sklepov pred komisijo, so pregledani samo za službo v vojski, ne pa tudi glede invalidnosti. Razlog, da rekrutna komisija ni pregledovala brez dokazil s sodnimi sklepi invalidov po invalidskem zakonu je ta, da so prišli k pregledu tudi taki, ki so bili potom specialnih invalidskih komisij reducirani.

Vojni okrug trdi dalje, da je imel od zadnjega pregleda potom specialnih komisij v letu 1923 do sedaj, torej tekom 3 let vsak dovolj prilike izdejskovati si odločbo sodišča.

Vrše se pa itak večkrat pregledi pri Vojnem okrgu bodisi stalnih ali začasnih invalidov.

Ako pogledamo naše razmere in gori omejeno zahtevo Vojnega okrga vidimo, da stvar ni tako lahka. Sodnega sklepa o priznanju invalidnosti še nima mnogo invalidov, ker sodišča počasi rešujejo.

Sploh pa začasnemu invalidu ne morejo izdati nobenega priznanja in prevedbenega sklepa, ako mu je začasna objava že potekla. Torej tak invalid ne more predložiti sodnega sklepa.

Reduciranci pa morajo dobiti sodna obvestila o vzroku redukcije, kar pa tudi najbrž še dolgo ne bo izvedeno, ker morajo sodišča izvršiti najprej prevedbe.

Invalidi danes ne vedo, ali so priznani od specialne komisije ali so reducirani, ker še niso dobili nobenih obvestil o tem.

Torej ker sodišča začasnih invalidov s poteklimi objavami ne morejo prevesti, niti jim ne pošljejo obvestil o redukciji, ne morejo invalidi predložiti pri pregledu nikakih dokumentov.

Rekrutna komisija bi morala pred začetkom poslovanja obvestiti začasne invalide, da morajo imeti sodne sklepe. Kaj je sedaj storiti? Nadpregledna komisija posluje stalno in bo pregledovala tudi začasne invalide.

Vsak začasni invalid, ki ga rekrutna komisija ni hotela pregledati, ali se sploh še ni javil k ponovnem pregledu naj izposluje od okrajnega sodišča **potrdilo, ali pa poverjen prepis rešenja Specialnega invalidskega sodišča**, da je priznan za vojnega invalida. Na sodišču mora biti v vsakem aktu rešenje Specialnega

sodišča. Nato naj vloži prošnjo na Vojni okrug, kateri naj priloži dotično potrdilo ali poverjen prepis rešenja in naj prosi za ponovni nadpregled. Ako pa je reduciran, seveda ne more vlagati prošnje za ponovni pregled, pač pa naj izposluje od sodišča obvestilo o vzroku redukcije ter naj obnavlja postopanje.

Kako se bomo borili in delali.

(Iz Ratnog Invalida.)

Kako se bomo borili?

Z delom. Z organiziranim delom. Zato se moramo dobro organizirati, moramo dobro organizirati delo. Vsi se moramo združiti na skupno delo. Iz svoje sredine moramo odstraniti vse naše škodljive lastnosti in **zbrati vse dobre in koristne**. Imamo take. V vrstah invalidov jih imamo, hvala Bogu, častnikov in sodnikov, odvetnikov, inženirjev, profesorjev in specialistov vseh vrst, obrtnikov in zastopnikov vseh vrst delavstva. Imamo vse to, ali do danes niso vsi delali na našem skupnem delu. Niti niso vsi organizirani.

Borili se bomo z delom, ali ne proti državi, ne proti vladi, ne proti družbi. Izkušnje iz dosedanje borbe so nam dale dragoceno spoznanje, da je inicijativa države dala slabe rezultate; družabna — nobenih. Največji dolжник je družba. Morali jo bomo bolj zainteresirati za usodo vojnih žrtev. Država — istotako. In vendar ni čudno, da se je to zgodilo, da je nerešeno invalidsko vprašanje menda edino v naši državi in da ono škoduje ugledu naše države v inozemstvu. Nehvaležnost družbe, ki išče in gleda samo sebe in svoje koristi ni mogla drugače postopati, kakor s prezirom invalidskega vprašanja, s prezirom tistih, ki so s svojimi žrtvami dali družbi blagostanje — sami pa trpe in gladujejo.

pri nas »kuhana«. Samo pijemo jo nerodno. »Vaje« nimamo, zato smo nerodni. Vidim, kako se Dr. J. tiho smeje. V Brodu se nam je namreč pridružil. Vidim njegov smeh v kotu ustnic in se sam smejem.

Ugibamo. Pet ur imamo časa. Kaj ukrenemo. Znamenito je Sarajevo s svojimi muzeji, tovarnami preprog, mošejami... Ali čas je prekratek. Godi se nam, kakor obiskovalcem egiptovskih piramid v šimi čevljih. Radji bi na vrh, pa drsi in je prevroče. Zato brskajo raje pesek izpod nog sfinge in ga občudujejo.

Slišim, da je izvir Bosne-reke znamenit. V vsej svoji širini, pravijo, izvira reka izpod velike pečine, kakor iz velikanskega krokodilovega žrela. Interesantno. Morda je kedaj tudi kak Mojzes udaril po skali, da napoji svoje Izraelce. Ali... Da bi jih ne bilo tistih »ali«...

Kaj pa liliže?

Gledamo drug drugega.

»Tam je topla voda? Žveplena?«

»Bilo bi dobro okopati se v nji. Da vidim, kako bo izgledalo v vica.« Smeje se Zdravko in gleda gospo Marijo.

»Vi bi hoteli vedeti«, vpraša gospa Marija.

Vidim na obrazu, da bi tudi ona hotela vedeti.

»Bi«, se odreže Zdravko. »Kdo ve, če ne pride taka vaja prav.«

»Pa pojdemo«, se oglašimo mi drugi.

Iščemo avto. Šest oseb sede vanj. Z njimi gospa Marija. Kličemo na svidenje in zase iščemo drugega. Nek dečko nam pomaga.

Naš trud je težak. Srečujemo mule s tovari drv. Polagoma stopajo, potrpežljivo po ulicah. Srečujemo z gosti, črno kopreno zastrte muslimanke. Kakšni so

LISTEK.

Iv. Vuk:

Skozi okno vlaka...

(Mimobežni vtisi in epizode z mojega potovanja.)

(Dalje.)

Žandar hodi po postaji. Oblastno hodi. Ve, da je kos oblasti. Franjevec, v priprosti, meniški kuti gre tam. Pozdravi žandarja. Žandar odzdravi prijazno, spoštljivo. Dve oblasti. Kako bi se ne pozdravljali in ne odzdravljali? Iz pisarne pride železniški delavec. Turban nosi na glavi. Tudi on pozdravi žandarja. Žandar ga ne pogleda. Delavec ni oblast. —

Bližamo se Sarajevu. Pozna se povsod. Zakaj »civilizacija« je imela tu že bolj širok jezik.

Ivan Krški maja z glavo.

»Kaj ti ni prav«, ga vpraša Zdravko.

»Kakor da se vozim po deželi puščavnikov. Nobenega mladega dekleta.«

»Kaj ne veš«, ga poučuje Zdravko, da se tu rode same stare babe?«

Gospa Marija se muza.

»Kako jim je dolgčas... Ti moški.«

»Saj je bilo tudi Adamu dolgčas«, odgovori Zdravko.

»Kako pa potem ti muslimani?«

»Ti pa ne poznajo Adamovih muk.«

»Muk?... Kakšnih muk?«

»No — dolgočasje... Saj veste. Zato tudi niso zaspali in imajo še vsa rebra.«

»In zakrite žene«, odgovori gospa Marija.

»Zato pa ne poznajo podedovanega greha«, se odreže Ivan Celjski. »In to je mnogo, gospa.«

»Kaj pa potem imajo?«

»Zakrite ženske — zakrite skušnjave«, seže vmes Zdravko.

Gospa Marija zopet zažuga s prstom.

»Vi... Pazite?...«

»Pazim, gospa Marija.«

Oba se smejeta. Vlak zapiska. Kolesa se jamejo ustavljati.

3. Sarajevo.

Na ulici izvoščeki v fesih. Autotaksi.

V mesto, kamor smo namenjeni, da obedujemo, je pol ure. Tramvaj nas čaka. Boljši je nego autotaksi. Cenejši, kakor izvoščeki. In varnejši, kakor oba. Tak izgovor se rodi, ko sedamo v tramvaj...

Kosimo na vrtu. Lepo skupno, družinsko. Kdo hoče kavo... Turško kavo?

Naročimo. Saj smo v Sarajevu, med fesi in zakritimi ženskami. Odkrite nas danes ne zanimajo. Teh smo že v življenju videli dovolj in pa — saj je med nami gospa Marija z odkritim obrazom. Zakritih žensk pa se ne vidi vsak dan in tudi ne kjersibodi, kakor ne Sarajeva in Bosne. In vse, kar je zakrito, mika bolje, mnogo bolje, nego odkrito. Stara resnica in vsakdanja izkušnja.

Dobra je turška kava. To se pravi »pečena« na turški način. Tu se kava ne kuha, nego peče. Proces je isti, kakor pri kuhanju, samo da mesto kuhana, pravijo pečena. Malo čudno za nas, ki vemo, kako se peče meso in kako se kuha juha. Ali to je postranska reč. Glavno je, da je tukaj ta »pečena« kava boljša nego

Kaj bi se čudili. Državna inicijativa je politična. Vsaj kar se tiče invalidov, bi to ne smela biti. Invalidsko vprašanje je splošno in državno, nacionalno družabno vprašanje, vprašanje vse naše družbe. In najmanj je to vprašanje lahko politično, ki kot tako prihaja v sestavni program političnega dela vsakokratne vlade. Država je poklicana tudi z ustavo, da nudi obvezno posebno zaščito invalidom, siromašnim invalidskim družinam in posebno vojnim sirotam in posebno, da jim da delo. (Tako govori čl. 32 ustave).

In ker je tako, je dolžnost vlade, da angažira najboljšje specialiste iz vse države in organizira delo, kako bi se najbolje in najhitreje rešilo invalidsko vprašanje v praksi.

Vlada bi torej pooblaščenca po ustavi, lahko sprovedla tudi prisilno sodelovanje družbe ter bi se na ta način izognila stroškov, ki jih ima z organi oblasti, ki to vprašanje izvršujejo v praksi. Vlada je bila dolžna da zasnuje najboljšo socialno propagando, ako ni z zakonom sprovedla prisilno sodelovanje družbe.

Vlada tega ni uredila v tej meri, kakor bi bila dolžna in težko da bi to zmogla katerakoli vlada. Vsaka vlada je najprej politična. Zaposlena pred vsem s političnimi vprašanji, še poleg tega angažira v reševanju državnih, socialnih, ekonomskih vprašanj pred vsem svoje politične privržence. Zato pa tudi ne more razumevati prave metode dela. Radi tega so se zgodili mnogi nepotrebni in neproduktivni izdatki. Radi tega so tako pogosti pregledi invalidov, revizije, ki samo stanejo državo in invalide. Radi tega je konfuzna in nepopolna zakonodaja itd. ...

Ali eno je jasno: Vprašanje zaščite vsaj glede eksistence vojnih žrtev mora država rešiti s sredstvi, ki so ji na razpolago. Dovolj jih je. In niso to samo denarna sredstva.

In ker država ni niti invalidski zakon začela izvajati glede obveznega zaposlovanja invalidov v občinah, glede odkupnin itd., ko še do danes društvo ni s svojo inicijativo pokazalo organizirano delo v korist invalidov — se je pojavila ideja, da treba vojnim žrtvam računati na organizirano svojo samopomoč ter se potom invalidskih zadrug mora praktično sprovesti to, kar invalidski zakon predpisuje. Invalidi, torej prevzemajo inicijativo sami, pa tudi najtežje breme. To se vidi nekoliko paradoksnno, ali, ker ni drugače, je vendar docela prirodno. Invalidov se največ tiče in jih najbolj tlači invalidsko vprašanje, in ga zato tudi najbolje razumejo.

Praktično sprovajanje ideje samopomoči bo zadelo na velike težkoče in zato se ne morejo nasloniti samo na sebe. In to ravno pri organiziranju zadrugarstva.

Ali samo pri tem se invalidi ne smejo ustaviti. Oni se morajo poprijeti tudi za posel socialne propagande, da ustvarjajo tudi družabne pokrete v korist svojega gibanja.

Družba se pa mora zavzeti za invalidsko vprašanje. Zato se morajo invalidi tudi vedno in vedno obračati na državo in družbo.

Padlo je geslo, ki je silno odjeknilo in to je: »Borba in delo!«

Naj se to geslo širi in zagori vedno bolj in bolj.

Na delo tedaj in to čimpreje! ...

Dob. Ris. Trivunac.

Za starše in roditelje, brate in sestre.

Podpora po invalidskem zakonu gori omejenim gre le, ako so siromašni in za delo nesposobni.

Siromašnost se ugotavlja po neposrednem davku (do 20 Din). Treba je torej ugotavljati še nesposobnost za delo. Po pravilniku »K čl. 48« mora ugotoviti nesposobnost za delo komisija in sicer invalidska nadpregledna komisija, katero predvideva čl. 64 invalidskega zakona. Za to dobivajo gori omenjeni družinski člani pozive od sodišč, da naj se predstavijo nadpregledni komisiji. Sodišča dajo naloge za pregled vojnim okrugom. Isti pa pošljejo vsem dotičnim pozive kdaj naj se predstavijo nadpreglednim komisijam.

Celo postopanje je seveda precej okorno, toda vsled določbe zakona se ne da drugače ukreniti. Marsikatera stara ženica, ali pohabljeni brat in sestra se s težavo odpravi v mesto k pregledu.

Poleg tega pa je pregledovanje takih ljudi komisijonelo nekoliko nerodno.

Invalidski zakon bi moral v teh slučajih

že nekoliko bolj praktično urediti. Saj bi se dalo nesposobnost za delo ugotoviti tudi potom domačih državnih ali samoupravnih zdravnikov, če bi ne zadostoval eden, pa po dveh.

Nepriklipa pa se pokaže še naprej, na kar zakonodajalec tudi ni mislil.

Tem starim in pohabljenim siromašnim ljudem je treba potovati k pregledu v mesta. Kaj pa je s prosto vožnjo? Oblastni odbor je v tem oziru že posredoval. Pokazala pa se je zopet pomanjkljivost invalidskega zakona.

Na vprašanje pri velikem županu je dobil oblastni odbor odgovor, da predvideva invalidski zakon v členu 38 brezplačne vožnje le za osebe vojnih invalidov, ne pa tudi za družinske člane.

Siromašni za delo nesposobni roditelji, brati in sestre, ki morajo k pregledu na poziv pred invalidsko nadpregledno komisijo, nimajo brezplačne vožnje.

Vožnjo morajo plačati sami. Preko zakona se ne da nič narediti in tako so svoji padlih poleg drugih neprilik še materjelno prizadeti.

Nekoje misli o Savezu Invalidskih Zadruga.

Savez invalidskih zadruga zaista je lijepa ideja koja zasluži da joj se posveti puno pažnje, radi zadnje misli koja se pod tom idejom krije. Radi toga nalazi se potpisana zadruga ponukom, da iznese nekoje misli o tome, koje su starijega datuma, te da na taj način dokaže 1. da je u načelu za Savez invalidskih

zadruga u kraljevini SHS, sa Središnjicom u Beogradu i 2. da iznese svoje misli i poglede o organizaciji Saveza Invalidskih Zadruga.

Ad 1. Danas bi moralo biti svakom ratnom invalidu jasno, da nemože više ništa osobita očekivati od države, jer je ona sa novim Invalidskim zakonom dala

jasno na znanje, da je izvršila svoju dužnost i da nema dalje smisla baviti se invalidskim problemom. —

Da je to tako, tvrdi sedam godina dugačke borbe za donešenje toga Zakona, a još bolje stari dug od par stotina miliona dinara, kojih još i danas država duguje invalidima. Radi te neoporecive istine, ne preostaje nama svima ništa drugo, nego da stvorimo jednu platformu sa koje bi vlastitim radom moralno prisilili državu da barem dade ono na što je obvezana zakonom i da sa druge strane od toga pothvata i rada, osjete invalidi zadrugari materijalnu korist koja će im — slabijim zakonom — oduzeto nadoknaditi. Tko je pratio borbu invalida do donošenja invalidskog zakona, morao je dobiti utisak, da čim se donese isti nestati će smisao za društveni život, jer je navodno tim činom postignuta nesamo glavna nego i jedina svrha borbe i organizacije. Iz toga se mora zaključiti:

a) da su dosadane invalidske organizacije bile jednostrane ili negativne, t. j. posvećene borbi za donešenje zakona i radi toga nisu mogle posvetiti se konstruktivnom radu, kao što je zadrugarstvo, t. j. nisu bile pozitivne. —

b) da su invalidi previše vjerovali u državnu pomoć, misleći više na svoje pravo koje je bilo bez moći, nego na državnu upravu koja je bila i danas je, bez razumjevanja i socijalnog osjećaja te

c) da su invalidi imali u svakoga više pouzdanja i vjere, nego u sebe. —

Ustanovivši te fakte koji su očigledni, sile nas sve okolnosti da predjamo na stvarni rad koji bi bio nesamo nadopuna ranije borbe već rad stvaralačke prirode, u kojemu bi svaki invalid bio više nego puka brojka kao što je bio slučaj do donošenja Invalidskog zakona. —

Invalidi se danas nalaze u jednoj novoj ali prolaznoj fazi, koja već počima dobivati konkretni oblik, najviše zato, jer su prepušteni sami sebi i baš radi toga ono što se nameće samim životom i njegovim teškoćama, biti će tim prije ostvareno. Danski filozof Ibsen rekao je: Da je čovjek najjači kada je sam, a mi invalidi možemo reći: više ima onaj koji stvara vlastitim naporima, nego onaj koji očekuje od drugoga milost. Taj isti filozof rekao je drugom zgodom: Čovjeku u životu preostaje još jedino nada i vjera. A mi invalidi možemo reći: za poboljšanje naše budućnosti nama preostaje još samo vjera u zadrugarsku ideju, pomoću koje ćemo ne samo popraviti svoj ekonomski i socijalni položaj, nego i steći moralno zadovoljstvo kojega osjeća samo onaj, koji je vlastitim naporima i radom stekao sve ono što ga u životu sretnim čini. Zato dakle ideja Saveza Invalid. Zadruga nije samo stvar nužde, nego u isto vrijeme spajanje i suradnja sviju onih koji shvaćaju doba u kojemu živimo i prilike od kojih stradavamo, kao i liekove sa kojima se imamo liječiti. Time bi sa naše strane na prvu točku bilo rečeno sve i sada ćemo iznijeti naše misli o organizaciji Saveza Hrv. Zadruga, što je mnogo delikatnije. —

Ad 2. Prvo što moramo u ovome predmetu naglasiti, jest da bi čitavi Savez morao biti na potpunoj decentralističkoj osnovi, jer privreda i trgovina kao takove, ne trpe spona i za njih je centralizam gotova smrt. Za tu vezu govori još slijedeće: Savez Inv. Zadruga, zaista se neće baviti jednim već unapred određenim poslom, tako da bi se poslovanje moglo dosta dobro dirigirati iz Središnjice, već će njegov posao zasjecati u razne grane gospodarstva i privrede već prema ekonomskim prilikama pojedinih krajeva. Dakle, kompliciranost se samo od sebe nameće i s njome treba već u početku računati. Ako se samo malo zamislimo u stvari kojima bi se imao Savez Inv. Zadruga, t. j. pojedine zadruga baviti, kao n. pr. u gospodarstvu, njegovanjem i sakupljanjem te sušenjem liekovitog bilja, sakupljanjem i sušenjem gljiva, pčelarstvom, svilogo-

njih obrazi, ugibamo. So stari, so mladi, so li lepi... Vidim, kako nas vse to mika... Tudi odkrite srečavamo. A to niso muslimanke. Ali morda? Saj je prelomljena Prerokova zapoved in kdo spozna sedaj muslimanko od kristjanke. Mogoče po lepem, bledem obrazu, bledem vsled črne goste koprene?

»Kaj si zadovoljen«, vprašam Ivana Krškega.

»Zakaj?«

»Tožil si, da si v zakletem kraju. Tu, evo, žensk raznolikih.

»Oaza«, je rekel modro.

Ali avtomobila ni. Kakor za nalašč ga ni. Že noge nas bole od hoje.

»Odrekam se Ilidžu«, se vjezi Zdravko.

»Tudi jaz«, se oglašajo drugi.

Zavijemo v park, da se oddahnemo.

»Jaz si pa ogledam mesto«, rečem. V parku lahko sedim v Ljubljani. Tja gor pojdem«, kažem na vojašnico »Jajce«. »Razgled mora biti lep.«

Že se tudi ostali odločijo zato. In glej, že je tu tudi avtomobil. Kakor nalašč se je našel, sedaj, ko je za Ilidže že prepozno.

»Koliko do tiste vojašnice«, vprašam.

Šofer gleda leno in leno misli.

»Stopetdeset dinarjev na uro.«

Sedemo.

Ali šofer se popraska za fesom.

»Ne spelje motor«, pravi.

»Kako ne spelje?«

»Preveč vas je. A pot je strma in visoka.«

Da bi ga šejtan. Kaj narediti? Izstopimo.

»Sedite sem«, kličejo izvoščeki. »Petdeset dinarjev na uro, štiri vzamem.«

Hitro računimo v glavi.

»Izborno. Tu še zaslužimo. Osem nas je s ciceronom. In stane sto dinarjev. Torej zaslužka petdeset dinarjev, ki bi jih morali dati šoferju.«

In že smo sedeli. Splezal sem k izvoščeku, mlademu delavcu-muslimanu. Poznam to reč. On mi bo med vožnjo razlagal zanimivosti, ki jih ciceron ne bo.

Voz se zgane. Pa glej, nenadoma prebeži cesto tik pred konji fantek-muslimanček, kakih štiri-pet let. Nehote zgrabim za vajeti. Pa tudi izvošček jih je že nategnil. Voz obstoji.

Vročje mi je postalo. Pa tudi izvoščeku.

»Kaj je res danes zakleto vse? Ali pa je to kak svarilen znak?«

Nisem praznoveren, na kismet tudi ne dam nič, ali v deželi »kismeta« sem in morda to vpliva.

Izvošček se jezi.

»Čegav je otrok«, vzklikne. »Pazite!«

Otrok, srčkano detece pa je že bilo pri mamici. Malo preplašen je, zardel. Mamica ga kara, ljubeznivo.

»Glej«, si mislim. »To je muslimanka z odkritim obrazom. Zares, lep je ta obraz.«

»Emancipiranka«, se obrnem k izvoščeku.

»Osvobojena starih predsodkov«, odvrne.

»Ali vera jih je ukazala?«

»Morda so bili kedaj umestni tisti ukazi. Morda takrat, ko je možki v svoji nebrzdanosti zdivjal, ko je zagledal ženski obraz.«

Švrknul je z bičem in še ni mogel pozabiti otroka, ki mu je pretekel cesto.

»Da ne pazi«, je stresal s fesom.

»Da nisem zgrabil za vajeti ne vem kako bi bilo«, sem rekel.

»Vi?... Zdi se mi, da sem konje jaz zadržal.«

Zahotelo se mi je biti rešitelj malega muslimančka, pa tudi izvošček si tega ni pustil vzeti. A pozneje sem se spomnil, da nisem rešitelj ne jaz in ne on, nego konji sami. Čutil sem namreč takrat, ko sem zgrabil za vajeti — morda je bilo samo osminko sekunde — da so se konji že ustavili preden sem potegnil za vajeti.

V serpentinah se vije cesta na vrh. Mimo koraka tehnična četa »Inženjerija« ji pravijo. Na vežbališče gre. S tamburaško godbo koraka. Kdo bi mislil, da to tako dobro gre. Marš »Po jezeru bliz Triglava« igrajo.

»Poglejte tisto visoko pečino«, mi kaže izvošček navpično, stolpu podobno skalo.

»Od tam skačejo ljudje na cesto.«

»In se ubijejo?«

»Raztreščijo se, kakor smetana. Ta teden jih je skočilo sedem s te skale.

Mraz mi je zbežal po hrbtu.

»Zakaj?«

Izvošček se nasmehe.

»Pa...« zmiga z ramami. »Pravijo to in ono. Ljubzen in kaj vem kaj... Resnice nikdo ne pove.«

»Morda tudi beda?«

Pozorno me pogleda izvošček.

»Morda«, reče. »Ali pa zagotovo... Bogatinov ni med njimi.«...

...Na vrhu smo. Gledam panoramo. Ob reki Miljački, ki teče skozi mesto, lepo obzidana, kakor žleb, se dvigajo hiše in palače. Enake so hišam po drugih mestih. Vidijo se javna poslopja. Magistrat, šole, cerkve, džamije... Tam mi kaže ciceron mesto, kjer je Princip ustrelil nadvojvodo Ferdinanda in Zofijo.

(Dalje prihodnjič.)

stvom, sadjenjem kulturne vrbe, svinjogojstvom, mljekarstvom, ribarstvom, vočarstvom itd. te u privrednim granama kao košarštvom, pčelarstvom izradbom igračka, obučarstvom, krojaštvom itd. Onda zakupima veleprodaje duhana, soli, eventualno i žigica, osnivanjem trafika na zadrudnoj bazi, otvaranjem prodavaonica, konačno i štednjom. Po ovome se vidi, da bi posao bio raznovrstan i da se nebi u našoj državi mogao naći jedan kraj, u kojemu bi postojali svi uslovi za iskorišćivanje gore navedenih gospodarskih i privrednih poslova. —

Na pr. Dalmacija i Hrv. Primorje bilo bi podesno za ribarstvo i konzerviranje riba, sakupljanje lekovitog

bilja i pčelarstvom, dočim Hrv. Zagorje bilo bi podesno za peradarstvo specijalno za gojdbu purana, Slovenija za mljekarstvo, sakupljanje i sušenje bilja, pčelarstvo, peradarstvo, Slavonija Srem, Vojvodina Mačva i Bos. Posavina sa svinjogojstvom, sajenjem kulturne vrbe i vočarstvom, Srbija i Bosna sa vočarstvom, pčelarstvom, svilogojstvom, sabiranjem i sušenjem gljiva itd. Prema tome, već se može donekle stvoriti raznolikost koja postoji za rad u Savezu Inv. Zadruga, koja je diktirana nesamo ekonomskim nego i trgovačkim razlozima, koji su karakteristika pojedinih krajeva naše države. —

(Dalje prihodnjič.)

Politične beleške.

Kongres socialistične stranke Jugoslavije se je vršil v nedeljo 19. septembra t. l. Iz poročila je bilo razvidno, da ima stranka 24 krajevnih organizacij. Kongres se je izjavil, da je za ujedinjenje in bo o tem razgovarjal s skupino »Zedinjenje«, ki deluje za združitev vseh marksističnih delavskih strank v eno enotno delavsko stranko. Ta skupina izdaja tudi svoj list »Delo«, ki je zelo dobro urejevan.

Kongres saveza zemljoradnikov se je vršil pretekli dne v Šabcu. Navzočih je bilo več čeških in poljskih gostov in pettisot strankinih pristašev. Kongres je kritiziral delovanje vlade in oblasti ter da v vseh ministrstvih odločujejo advokati. Povdarjalo se je celo, da brez razredne organizacije ni napredka. Vsi da se organizirajo, samo seljak bi se ne smel. — Stranka je sprejela na kongresu nov poslovnik.

Uzunovičeve izjave. Ministrski predsednik Uzunović je sprejel novinarje in jim v daljši izjavi očrtal sedanjosti politični položaj v državi. Uzunović je poln optimizma in z vsem poudarkom zatrjuje, da ni vzroka za kakršnokoli politično izpremembo ali pregrupacijo, ker obstoja med vladnimi strankama popolno soglasje v vseh vprašanih skupne politike. Vlada je stabilna in ima po Uzunovičevem mnenju zaupanje obeh ustavnih činiteljev. Dalje pravi Uzunović, da Stefan Radić ni nikdar prišel do njega z zahtevo, da mora dr. Nikić izstopiti iz vlade! Povratek Nikole Pašića v Beograd bo le okrepil sedanjost vladno kombinacijo in bo razblinil vse ono, kar se doslej v tej smeri vsled nezadostne poučenosti veže na ime in namere Pašića. Kar se agitacije Svetozarja Pribičevića tiče je ministrski predsednik mnenja, da je sicer njegova akcija za razpis volitev zelo intenzivna, a je SDS v tem izolirana.

Nemčija sprejeta v Društvo narodov. Sedmo zasedanje Društva narodov je zaključeno. Najvažnejši dogodek je bil sprejetje Nemčije v Društvo narodov.

Pakt prijateljstva med Jugoslavijo in Poljsko, ki je bil podpisan v Ženevi, potrjuje v prvem členu nadaljno iskreno prijateljstvo in sodelovanje obeh držav. Pakt ostane v veljavi tri leta.

Nesoglasje med Francijo in Italijo. Fašisti dolže francosko vlado, da indirektno podpira italijanske emigrante, ki jih je v Franciji okrog 200.000 oseb. Ker je prišel atentator na Mussolinija iz Francije, je vse fašistovsko časopisje pričelo s hujskanjem proti Franciji in zahtevalo, da francoska vlada izžene vse italijanske emigrante. Vse svetovno časopisje ostro obsoja fašistovske izpade proti Franciji. Fašisti mislijo pač, da smejo strahovati ves svet — ali se motijo.

Pangalosovi načrti. Odstavljeni grški diktator Pangalos je izjavil nekemu grškemu novinarju, da je imel namen, tik pred svojim političnim strmoglavljenjem, napovedati Turčiji vojno. Povod za vojno je bila zahteva, naj se vrnejo konfiscirana imetja grškim beguncem. Za Pangalosov načrt je vedel edino grški zunanji minister. Turčijo je hotel Pangalos presenetiti z dobro pripravljeno grško vojsko.

Serija novih zakonov v Italiji. V fašistovskih krogih se vrše priprave za uveljavljanje novih zakonov, ki naj varujejo Mussolinijevo oblast. Že v bližnjem zasedanju parlamenta bo sprejet zakon, ki uvaja zopet smrtno kazen v Italiji, zakon, ki odpravlja poroto, in zakon, ki naj vsebuje represivne postopke proti elementom, ki vodijo v inozemstvu protidržavno propagando.

Nizozemski socialisti za monarhistični ceremonijel. Nizozemski socialisti so sklenili, da se odslej udeležujejo svečanih otvoritev parlamenta, pri katerih se čita prestolni govor. Doslej se socialisti niso udeleževali takih sej. Značilno.

Nova falzifikatorska afera. Pariška banka je po svojem zastopniku v Budimpešti naznanila policiji, da so se zopet pojavili v prometu falzificirani franki. Baje so to one novčance, katerih policija ni zaplenila Windischgrätzovim sotrudnikom. Teh bankovcev je okrog 6000. V novo afero je zapleten zopet škof Zadravec. Dalje so v Budimpešti odkrili offset-stroj in klišeje, ki so bili pripravljeni za falzificiranje frankov.

Velike manifestacije za svetovni mir. Nizozemske strokovne organizacije so organizirale veliko manifestacijo za svetovni mir in za osemurno delo. Manifestacije so se vršile v Haagu in je v sprevedu sodelovalo 100.000 oseb in 1557 udruženj.

Občinske volitve v Beogradu, kjer so zmagali demokrati nad radikali so sedaj od državnega sveta potrjene.

Revolucija v Albaniji. V severni Albaniji je izbruhnila revolucija. Vrše se boji med vladnimi četami in vstaši. Vsa skaderska ravan in trije okraji so v rokah upornikov, ki so vladnim četam vzeli en top in dve strojnici. Vladni krogi v Tirani zagotavljajo, da bo upor kmalu udušen.

Obsedno stanje v Perziji je proglašeno vsled tega, ker so prišli na sled zaroti, ki bi naj strmoglavila šaha Rizza Khana. Aretiranih je bilo več orožniških in policijskih častnikov.

Obnovitev angleško-ruskih pogajanj. Med Anglijo in Rusijo se bodo začela zopet pogajanja o pogodbi, ki je bila l. 1924. prekinjena.

Naše gibanje.

Izredni občni zbor v Dol. Lendavi se ne vrši 3. X. t. l., kakor je bilo zadnjič objavljeno, temveč 10. oktobra t. l. ob 11. uri v hotelu pri »Kroni«. Članstvo se opozarja, da se občnega zbora sigurno udeleži.

Pogrebni stroški. Po invalidskem zakonu člen 61 se plača rodbini umrlega siromašnega invalida takoj po smrti toliko, kolikor znaša enomesečna invalidnina popolnega invalida. Poleg tega se izplačajo ženi ali otrokom invalidovi dvomesečni invalidski prejemki, če nimajo razen plače ali pokojnine drugih dohodkov. O tej podpori odloča minister socialne politike, ter jo izplača iz Narodnega invalidskega fonda. Te določbe si naši ljudje ne morejo nikdar prav tolmačiti. Takoj po smrti dobi rodbina izplačano samo enomesečno invalidnino polnega invalida, o podpori, ki je določena v obliki dvomesečnih prejemkov dotičnega invalida pa odloča pozneje na posebno prošnjo minister socialne politike. Svoji invalidov še vedno vlagajo prošnje na oddelek za socialno politiko s priložitvijo pogrebnih računov. Opozarjamo, da je to po novi odredbi nepravilno. Po prejšnjem invalidskem zakonu so pač dajali pri oddelku za socialno politiko enkratne podpore, ki so jih določali po računih in premoženjskih razmerah rodbine. Sedaj pa že invalidski zakon sam določa koliko gre komu na račun pogrebnih stroškov in sicer samo v obliki invalidnine ali pokojnine.

Torej popolnoma nepotrebno prilagati račune, ker dotičnih faktičnih stroškov se ne vpoštevajo. O izplačevanju pokojnin ali invalidnin pa nima oddelek socialne politike pri velikem županu nič odločati, pač pa sodišča. Rodbine umrlih invalidov morajo torej vlagati prošnje za izplačilo pogrebnih stroškov v obliki enomesečne invalidnine polnega invalida, ki se izplača takoj po smrti na pristojno okrajno sodišče. Isto mora izdati sklep računovodstvu, da izplača enomesečno invalidnino polnega invalida. Prošnjam je treba priložiti izpisek iz mrtvaške knjige, in potrdilo da dotični ne plačuje nad 20 Din neposrednega davka. Pač pa je treba vlagati potem eventualno, ako žena in otroci nimajo razen plače ali pokojnine nobenih drugih dohodkov (torej posestniki ne) še posebne prošnje za podporo, ki se daje v obliki dvomesečnih invalidovih prejemkov in sicer dotične pa na naslov Velikega župana oddelek za socialno politiko. Dotične prošnje pa gredo potem na ministrstvo za socialno politiko, da odloči ako se izplača podpora v prednavedeni obliki iz Narodnega invalidskega fonda? Pri teh prošnjah je treba tudi s prilogami dokazati upravičenost. Priložiti je treba potrdilo o imovinskem stanju (davčno potrdilo in najbolje še potrdilo občine) overovljeni prepis sodnega sklepa in mrtvaški list. G. veliki župan nam sporoča, da zaenkrat iz Narodnega fonda v to svrhu nima nobenega kredita.

Krajevni odbori, pa tudi posamezniki, kadar reflektirajo na pogrebne stroške, naj pazijo, da bodo prošnje pravilno pošiljali, drugače se jim stvar samo zavleče.

Krajevni odbor Selce nad Škofjo Loko naznanja, da je razpisana trafika umrle Jere Jemec v Davči št. 13. Reflektant naj se eventualno zgodi do 6. X. t. l. pri Krajevnom odboru.

Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Celju je podelil tajniku 14-dnevni dopust, katerega nastopi s 5. oktobrom t. l. Vsled tega se članstvo opozarja, da so uradni dnevi od 5. oktobra do 4. novembra t. l. izključno le vsak ponedeljek, sredo in soboto ob običajnih uradnih urah. Reducirani invalidi ali vdove, kateri še niso vložili prošenj za obnove postopanja, se pozivljajo, da se zgledajo čimprej v pisarni krajevnega odbora v Celju, Gregorčičeva ulica št. 4, kjer dobijo potrebna navodila. Rok za vlaganje takih prošenj je določen po zakonu 6 mesecev od dneva dostavitve ali prejema sklepa

o redukciji. Vsled tega ne odlašajte in poskrbite čimprej za tozadevna dokazila o Vaši invalidnosti ter iste naznanite Vašemu krajevnomu odboru, kateri bo storil nadaljne korake.

Krajevnim odborom v vednost. Središnji odbor ali Invalidska zadruga d. d. v Beogradu sta razposlala tiskane okrožnice vsem odborom glede novega združništva. O vsem tem ni treba poprej sklepali, dokler ne pridejo eventualna navodila, ker se misli akcija rešiti skupno pri Oblastnem odboru.

Služba pisarniškega uradnika v II. ali III. kategoriji je razpisana pri okrožnem sodišču v Novem mestu. Prošnje je vlagati na predsedstvo gori navedenega sodišča do 15. oktobra t. l. Več je razvidno v Uradnem listu.

Trafika v Ljubljani na Aleksandrovi cesti št. 7 je razpisana kot novoustanovljena. Reflektanti naj se zgledajo takoj v pisarni Krajevnega odbora v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica med uradnimi urami.

Kam v nedeljo 3. oktobra. Vsi na vinsko trgatavo. katero priredi Udruženje vojnih invalidov, vdov in sirot. Krajevni odbor v Ljubljani v gostilniških prostorih pri »Jerneju« na Sv. Petra cesti. Začetek ob 4. uri popoldne. Za smeh in zabavo preskrbljeno v polni meri. Na svoji račun pridejo plesalci kakor tudi sladkega grozdia želini priatelji. Pričakujemo vsestranskega obiska v razvedrilo došlim in v pomoč podpornemu skladu vojnih žrtv. — Drugo soboto 9. oktobra t. l. zvečer ob pol 8. uri pa se vrši velika vinska trgatava v vseh prostorih restavracije »Pri Mikliču« v Kolodvorski ulici. Tovariši, tovarišice agitirajte!

V Ormožu je bil odkrit dne 19. IX. 1926 spomenik žrtvam svetovne vojne. Zasluga za spomenik gre predvsem tamošnjemu odboru »Rdečega križa«. K odkritju je bil povabljen tudi naš tamošnji Krajevni odbor. Po blagoslovljenju se je domači g. kaplan v krasnih besedah spomnil žrtv vojne. Na spomenik je položil naš Krajevni odbor venec z napisom: »Udruženje vojnih invalidov Krajevni odbor v Ormožu«, za kar je bilo vse občinstvo izredno hvaležno, da se tako lepo spominjamo nekdanjih vojnih tovarišev. V imenu občine je govoril župan g. Ivan Veselič, ki se je vsem zahvalil za pripomoč pri postavitvi spomenika, katerega je v imenu občine prevzel v oskrbo. Oči je zarosila prekrasna pesem »Oj Doberdob«, ki jo je zapel domači nevški zbor pod vodstvom g. Serajnika. Končno moramo omeniti še domačo godbo, ki je igrala prav pretresljivo žalostinke.

Zdravljenje. Za letošnje zdravljenje v kopalnicah je še nekaj kredita na razpolago. Oni invalidi, ki so dejansko potrebni lečenja, naj takoj vložijo prošnje. Pravico do brezplačnega zdravljenja ima vsak vojni invalid v smislu čl. 10 inv. zakona in sicer: 1. oni, ki je radi revmatičnih ali sorodnih bolezni oglašen za vojne invalida, 2. vsak drugi je pod pogojem, če doprinese potrdilo pristojnega davčnega urada, da ne plača nad 20 Din neposrednega davka in predloži zdravniško spričevalo uradnega zdravnika, da je radi revmatičnih in sorodnih bolezni potreben zdravljenja v toplicah, v Rogaški Slatini ali eventualno ob morju. Prošnjam je treba tudi priložiti prepis invalidskega uverjenja in sodnega sklepa na podlagi katerega mu je priznana obiležje vojnega invalida. Invalidi izrabite to pravico, ako potrebujete zdravljenje, ker za to sezono je že skrajni čas.

Deklico prosto šole, vojno siroto ali invalidovo hčerko iz poštene hiše sprejme neka družina v Ljubljani k otroku. Vprašati je treba v pisarni oblastnega odbora.

Izgubil je člansko knjižico št. 7590 tov. Franc Mrvar iz Spod. Zabukovja št. 2 občina Trebelno pri Mokronogu. Najditelj naj jo vrne najbližjemu odboru našega udruženja. Svarimo pa pred izrabljanjem.

Ponudba pečatnega voska. Oblastni odbor je dobil ponudbo iz Zagreba za razpečevanje pečatnega voska proti primernemu zaslužku. Na razpolago je osem različnih kvalititet po iako zmernih cenah Opozarjamo naše odbore, da agitirajo pri uradih in privatnikih na naročbo katere dobiček gre v sklad vojnih žrtv. Posebno pa prosimo naše trafikante, da se poslužijo razprodaje, ker im bo Oblastni odbor dal primerni zaslužek.

Opanke za odrasle so pošle. Le nekaj parov za otroke jih je še. Zato opozarjamo da reflektanti iz ljublianske oblasti ne vlagajo več prošeni za opanke odraslim. Za Mariborsko oblast še nimamo poročila tamošnjega odbora da bi pošle.

Gospodarstvo.

Razna vina. Znano je, da se južna vina razlikujejo od naših po tem, da so zelo sladka, precej gosta in jako močna, dočim so naša več ali manj kislja (cvček kar

za ušesi popraska) in precej plehka. Glavni vzrok temu je, da v naših krajih radi pomanjkanja vročih solnčnih dni grozdje nikdar popolnoma ne dozori. Malokomu pa je morda znano, da po nekaterih deželah dodajajo vinu gotove primesi. Po nekaterih španskih krajih vmešavajo v vino med. Takva vina so jako opojna, ker se v njih ves sladkor, ki ga vsebuje med, spremeni v alkohol. Na Francoskem primešajo vinu nekoliko špirta, da dobi vino pekoč okus. Na Grškem so pa splošno v navadi takozvana rezinirana vina, katerim je primešana smola alepskega borovca. V Atiki dajo na vsakih 500 l vina po 3 in pol kg te smole, na otokih pa samo po 300 gramov v isto množino vina. Nam so ta vina zelo zoprna in zato eksportirajo Grki samo naravna vina brez vsake primesi. Da končno vinu primešavajo tudi vodo, pa menda ni treba še posebej omenjati.

Književnost.

Jack London »Železna peta«, socialni roman. Prevedel Ivan Vuk (IV. zvezek Leposlovne knjižnice). Pravkar je izšla 1. knjiga znamenitega romana »Železna peta«. Sloviti pisatelj Jack London je že tako znan slovenski čitajoči publiki, da nam ni treba posebej govoriti o delih tega splošno priljubljenega, svetovnega pisatelja. Jack London je Maksim Gorki Kalifornija. Njegovi spisi so vedno vzbujali veliko pozornost in založništva so se trgala zanje. »Železna peta« je sijajno delo. Zato si bo gotovo ta roman naročil vsak. Predgovor je napisal pisatelj Bratko Kreft. Izdala ga je »Zadružna založba, Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 5«, kjer se ga lahko naroči. Dobiva se pa tudi v knjigarnah. Cena Din 20.

Druge novice.

Strahovite vremenske katastrofe. Od nedelje sem divjajo nebeški elementi. Tri dni in tri noči se bliska in grmi neprestano. Nekaj, kar še dosedaj ni bilo, kakor da se v oblakih spopadajo sovražne vojske in bijejo ljuto bitko že tri dni in tri noči.

Dež lije v curkih, kakor iz vedra. Za trenutek prestane in zopet se vsuje. Vihar ga spremlja od časa do časa.

Vode naraščajo z naglico, da se ljudje komaj zavedajo kaj storiti. Na Viču in v Rožni dolini pri Ljubljani je voda mestoma narasla na dva metra visoko. Na Tržaški cesti se je prevrnil voz. Voda je odnesla štiri moške, trije so se rešili s plavanjem. Četrti pa je izginil za vedno. V Trnovem je Gradaščica podrla zatvornice. V Žireh na Gorenjskem se je utrgal oblak. Sora podira jezove in mostove, živina plava po vodi in tone. Goveja živina in konji mole samo še gobce iz vode. Voda dviga pohištvo in ga nosi s seboj. Ljudje se rešujejo na strehe. V Goričanah je bila papirnica do prvega nadstropja pod vodo in je uničen del tvornice. Narasla je v petih do desetih minutah za dva metra. Prišla je tako nepričakovano, da so z največjo težavo rešili delavstvo. Nekatere so reševali že skozi streho. Tudi nad Trbovljami, v Mariboru in Celju je lilo, kakor iz škafa. Vode so narasle in ulice so se spremenile v hudournike.

Škode so milijonske.

Pa tudi v drugih krajih so nevihte. V Primorju je bila strašna nevihta s točo. Soča je narasla in poplavlila spodnjo furlansko ravnino. V Trzinu in Ronkih je voda vdrla v stanovanja in trgovine in odnesla mnogo blaga. Trst je ostal vso noč brez elektrike. Vlaki so prihajali v Trst s šesturno zamudo, ker je bila progla na več krajih zasuta.

V Švici je povodenj porušila most simplonske železnice, tako, da vlaki ne morejo voziti. V Severni Ameriki divjajo strahoviti snežni viharji. V državi Montana je padla temperatura na 6 stopinj pod ničlo. V južni Kanadi je nastopil silen mraz, ki je uničil žitno letino. Škode je nad 12 milijonov dolarjev. Več tisoč živine in ovac je zmrznilo. Brazilsko mesto Itambo je strahovit ciklon skoraj popolnoma porušil. Mrtvih je več kot 200 ljudi in 100 težko ranjenih.

Zakaj so takšne katastrofe? To se pač ne da kar tako dognati. Gotovo pa je, da vplivajo na atmosfero zemlje in na dogodke na zemlji spremembe na solncu. Sicer se ni dognano v kolikor in kako, vendar o tem ni dvoma, da ima solnce velik vpliv na svoje planete. »Slovenski Narod« od 28. septembra 1926 ima sledeče zanimivo poročilo:

Solnčne pege in katastrofa na Floridi.

Velika skupina solnčnih peg (št. 110), ki se je pojavila v soboto 18. in v nedeljo 19. t. m. na solnčni površini, se je videla tudi s prostim očesom. Ta nebesni pojav so opazovali v krajih, kjer je bilo vreme lepo, mnogi prijatelji narave in zvezdoslovci. Silno povečana slika solnčnih peg je bila divna. V petek 17. t. m. je bilo v vzhodni skupini veliko temno jedro, v soboto so pa solnčne pege naglo spreminjale svojo obliko. Trgale in delile so se v manjše pege in v nedeljo se je oblika temnega jedra popolnoma spremenila. V sredo 22. t. m. je bilo veliko temno jedro že razdeljeno na 6 manjših delov, za katerimi so se združile manjše solnčne pege v veliko jedro, ki se vidi na zapadnem delu solnčne oble.

V soboto 25. t. m. so se pojavile na solnčni površini tri ločene majhne pege in majhna skupina peg št. 116. Zapadnemu delu solnčne oble se bliža velika katastrofa, ki nastane danes ali jutri. Pojav velike skupine solnčnih peg, ki so jo opazovali zvezdoslovci v soboto 18. in v nedeljo 19. t. m., za srednjo Evropo ni imel težjih vremenskih posledic. Pač pa so čutili posledice teh nebesnih pojavov v drugih krajih. V Angliji je nastala v nedeljo nenavadna vročina, v Londonu so imeli

strašne nevihte in naliwe. Florido je zadela 18. in 19. t. m. strašna vremenska katastrofa, ki je zahtevala mnogo človeških žrtev in povzročila ogromno gmotno škodo. Zanimivo je, da je imela velika skupina solnčnih peg približno isto heliografično širino, kakor Florida zemljepisno. To dokazuje, da je katastrofa na Floridi v neposredni zvezi s čudnimi pojavi na solnčni površini.

Iz tega kratkega poročila, ki smo ga posneli po oficijelnih podatkih zvezdarne v Pardubicih na Češko-slovaškem, je jasno razvidno, da povzročajo velike spremembe na solnčni površini vremenske katastrofe na našem planetu. Včeraj, osobito pa danes, divja pri nas strahovito neurje, ki je najbrže v tesni zvezi z velikimi perturbacijami na vzhodnem delu solnčne površine. Kakor znano, nastane tako zvani maksimum solnčnih peg šele 1. 1928. Kljub temu je solnčna površina že letos izredno nemirna, kar priča, da se dogaja v svetovju nekaj izrednega. Letošnje leto je po strahovitih vremenskih katastrofah in drugih elementarnih neizgledah sploh nenormalno. Kaj nas še čaka, ako se bo delovanje solnčne površine stopnjevalo, je težko povedati. Vsekakor se bližamo dobi velikih sprememb v atmosferi naše zemlje.

Kralj za poplavlence. Kralj je izročil društvu Rdečega križa znesek 1.200.000 dinarjev za podporo poplavlencev.

Konkurzi. Vedno bolj se množe konkurzi velikih trgovskih trgov. Posebno Slovenija je v tem pogledu zelo prizadeta. Toda tudi Srbija ni izvzeta. V Skopiju je napovedala konkurz draguljarska trgovka Dimitrijević. Pasiva izkazujejo 1.400.000 dinarjev.

Brezposelnost v Berlinu vedno bolj narašča. Sedaj je brezposelnih 227.000 oseb.

Mezdno gibanje krojačev v Zagrebu. Krojaški delodajalci v Zagrebu so pomočnikom odpovedali kolektivno pogodbo z namenom, da znižajo mezde. Pomočniki so se temu uprli in deloma stopili v stavko.

V Tomaju na Krasu so bili pevci iz Križa. Zapeli so na grobu pesnika S. Kosovela in potem so se mudili v gostilni. Tam so zapeli par pesmic. To ni bilo vseh ljudem Vranove in Grbčeve vasi. Obrnili so se do g. Graziolija, pol. tajnika sežanskega fašija, ki je bil slučajno v Tomaju. Grazioli je odredil, da naj se pusti družba Križanov na miru. Tako so dobili Vranovi in Grbčevi prenapeteži dolg nos.

Renegati so povsod enaki. Fuj!

Zdravilstvo.

Vitamini — uganka življenja. Hrana ne sme biti le obilna, mora pa tudi koristiti razvoju telesa. To pravilo je najvažnejši uspeh povojne biokemije. Za napredek organizma skrbijo vitamini, mikroskopična telesa, katerih kemična sestava je še nejasna in katerih navzočnost je dokaz življenja v človeku. Vitamini izginejo po smrti živega bitja in odtod zvira njih latinsko ime.

Raziskovanje je dognalo, da se dele vitamini v dve veliki skupini: v vitamine, ki se razpuste v maščobi in v take, ki se razpuste v vodi. Izmed prvih so najbolj znani vitamini A, D in E. Vitamin A nastane v zelenih rastlinah pod vplivom solnčne luči, vitamin D ustvari v živalskem in rastlinskem organizmu ultravijoletni žarki. Vitamin A pospešuje rast, D pa zlasti nastajanje kosti: pomanjkanje vitamina D povzroča rahitis, krive noge in roke. Oba vitamina sta tedaj nad vse pomembna za razvoj človeškega telesa.

Poizkusi s povojno sestradano deco so pokazali, da koristi na vitaminih bogata hrana ravno toliko, kakor obsevanje z ultravijoletnimi žarki (takozvano »gorsko solnce« v sanatorijih). Izmed vseh poznanih živil vsebuje največ vitaminov skupine A in D znano ribje olje. Vitamin A se tvori v jetrih polenovke, iz katerih se dobiva olje, najbrž potom hrane: riba povzroči veliko po morju plavajočih rastlin v obliki mikroskopično majhnih zelenih nit. Vitamin D pa izloča riba sama. Končno se ustvari še vitamin E, ki je tretji sestavni del prve skupine ter nastane v rastlinah pod vplivom luči. Največ vitaminov vrste E vsebuje olje, ki se dobi iz slada, to je iz namočenih in klitju izpostavljenih zrn pšenice. Pomanjkanje teh vitaminov zniža, včasih pa tudi popolnoma uniči življensko moč zrna in takrat reče kmet, da mu »setev slabo vzhaja«.

Izmed vitaminov druge skupine, ki se tope v vodi, so znani dosedaj kemično najbolj zagonetni vitamini B in C. Največ vitamina B vsebuje izvleček drož za pivo. Pomanjkanje tega vitamina povzroči več bolezni, v prvi vrsti »spalno bolezen«. Vitamin C se najlažje dobi v pomarančnem soku.

Glavno načelo nove biokemije je, da potrebuje naše telo sicer malo vitaminov, vendar pa ne sme znati njih množina manj, nego gotov odstotek celokupne hrane. Če je drugače, zbolimo. Ne vemo, kaj bo zna-

nost dognala o vitaminih E, lahko pa smo že sedaj prepričani, da vsebuje dovolj vitaminov tudi najrevnejše kosilo, če dodamo hrani nekaj ribjega olja, oziroma svežega mleka, drož ali pomarančnega soka. Temu pravilu pač ni težko zadostiti, zdravju pa je z njim silno pomagano.

Raznoterosti.

Invalidi drugod. Dasi se invalidom po drugih državah godi pač bolje nego pri nas, vendar tudi oni ne živijo tako, kakor so jim obljubljali, ko so šli na bojišče.

Vendar so drugod invalidi bolj zavedni, bolj energični in ne govorijo samo navdušene besede in se ne ogrevajo le za abstraktne pojme, nego čisto realno delajo za izboljšanje svojega položaja in svoje usode.

V Nemški Avstriji obstoji »Republikanska zveza« vojnih udeležencev in vojnih žrtev, katere idejni voditelj je Barbusse, slavni francoski pisatelj »Ognja« in »Pekla«.

Trpljenje, ki ga tam trpi delavstvo in posebno brezposelni, udarja tudi vojne žrtve, ker so eni in drugi trpini. In oni, vojne žrtve, solidarni s svojimi trpečimi tovariši gredo ramo ob ramo v boj za kos kruha, za to, da gladi ne pomrejo.

Tako je te dni protestirala ta »Republikanska zveza«. Pred magistratom se je zbralo kakih 3000 invalidov in brezposelnih. Trde besede so bile govorjene proti vladi. Od tam se je množica pomikala proti parlamentu in potem proti delavski zbornici. Na poti jo je zajela edinica policije na konjih. Gladni brezposelni, pohabljeni invalidi — in policija na konjih. Kaj je treba še demagogov, kjer šunta glad in črna negotovost? In je prišlo do krvi. Pesti, krepelca, sablje. Okoli 50 ljudi so odgnali v stražnice, mnogo je bilo ranjenih, demonstracija razglašena. Pa še potem so se po Ottakringu vnovič zbirale množice in skušale po tovarnah pripraviti delavce do stavke. — Časopisje ostro žigosa ravnanje policije in za prihodnji teden napovedujejo ponovno veliko protestno zborovanje.

62 milijonov! 150 tisoč brezposelnih! Tako kričijo dunajske ulice. In še: to so blagri krščansko-hackenkreuzerske vlade! In tako ponavljajo dunajske ulice za socialno-demokratskimi poslanci v parlamentu: vlado pred sodišče! Tako kričijo ulice, tako tiho zahtevajo invalidi na trotoarjih, brezposelni na trgu in tisoči gladnih žen in otročičev doma.

Zakaj ste nas, zdrave in čvrste gnali v klavnice in nas poklali, pohabili in nas sedaj zametujete?

To je krik vseh vojnih žrtev po celem svetu.

Kam se selijo naše ptice. Med prvimi pticami, ki nas zapuste, je kukavica, ki odleti včasih že koncem avgusta. Njej sledi štorikla, potem lastavica in druge ptice, kot zadnji pa se poslovi od nas žerjav. Dolgo časa so ugibali, v katerih krajih prezimujejo naše ptice, a dalj kot do južne Italije jih niso mogli zaslediti. Sele v zadnjih desetletjih, ko so začeli sistematično proučevati vse te probleme, se je posrečilo dognati, da prezimijo naše ptice večidel v Egiptu, ob obrežju Rdečega morja in v Nubiji, kjer je v zimskem času na razpolago mnogo hrane. — Opazili so celo, da so se v povojnih letih pota selivk nekoliko spremenila. Popreje so letele cele jate preko benečanske nižine proti južni Italiji, sedaj se je pa ognejo in hite ob dalmatinski obali direktno proti južnemu koncu Italije. Enako so dognali, da je polet selivk čez severno Francijo popolnoma prenehal. V teh krajih so bila namreč med svetovno vojno glavna bojišča, ki so odganjala od svoje okolice vsako živo bitje.

»Brezalkoholna produkcija«, Ljubljana, Poljanski nasip 10./17 pošlje vsakemu naročniku »Vojnega invalida« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj; ne bo Vam žal!

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.

Odgovorni urednik: Stanko Tomc.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Zanjo odgovarja: France Štrukelj.

Kupujte knjigo Invalidski zakon in pravilnik s komentarji in statistiko. Knjiga stane samo 12 Din, po pošti 1 Din več. — Naroča se pri oblastnem odboru in krajevnih odborih.